

Centraal Aanmeldingspunt voor Druggebruikers in de gevangenis Jaarverslag 2013

1. Inhoud van het CAP

Het centraal aanmeldingspunt drugs of kortweg CAP, wil alle gedetineerden met een drugprobleem ondersteunen in hun zoektocht naar drughulpverlening.

De eerste doelstelling van het CAP is gedetineerden op een positieve manier laten kennis maken met de drughulpverlening. Het CAP heeft in eerste instantie tot doel de gedetineerden te informeren over de bestaande drughulpverleningmogelijkheden.

Het CAP heeft als tweede doelstelling mensen motiveren om de stap naar hulpverlening te zetten. De CAP-intaker bespreekt met de cliënt de bestaande mogelijkheden en probeert hem te motiveren tot verandering en tot de bereidheid om een behandeling te volgen.

De derde doelstelling van het CAP is, wanneer gedetineerden wel een begeleiding of opname overwegen, een doorverwijzing te organiseren die het best aansluit bij de hulpvraag en de problematiek. Het is ook het CAP die de effectieve contacten legt met de hulpverlening om de cliënt daar aan te melden.

Om vlotte doorverwijzingen te kunnen realiseren beschouwt het CAP het ook als haar taak om de contacten met de verschillende centra binnen de drughulpverlening verder uit te breiden en op die manier de brug tussen de gevangenis en de drughulpverlening te vergemakkelijken.

2. Medewerkers van het CAP

Het CAP is een project dat georganiseerd wordt door de VVBV (=Vlaamse Vereniging Behandelingscentra Verslaafdenzorg) in opdracht van Federale Overheidsdienst Justitie, dienst gezondheidszorg. Het uitgebreide CAP, met een werking in bijna elke Vlaamse gevangenis, ging officieel van start op 1 maart 2011. Gedurende het jaar 2013 gebeurden er een aantal wijzigingen in het personeelsbestand. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de huidige situatie.

Voorzitter VVBV	Coördinator CAP
Dirk Vandeveld	Kaat Vanthuyne

CAP-intakers	Verantwoordelijk voor
Marjan Dockx	Gevangenissen Antwerpen en Mechelen.
Kaat Vanthuyne	Gevangenissen Gent, Dendermonde en Wortel (inclusief Tilburg).
Charlotte Vantomme	Gevangenissen Brugge, Ieper, Oudenaarde en Gent.
Matthias Mortier	Gevangenissen Hasselt, Leuvenhulp en Leuven-centraal.
Kris Baerts	Gevangenissen Hoogstraten, Merksplas en Turnhout.

Vanaf 1.05.13 ging Charlotte Vantomme in moederschapsbescherming. Haar taken werden voltijds door Fien Dedeken overgenomen.

Begin 2013 startte Lowie Lambrechts, 2de jaar student maatschappelijk werk, zijn stageperiode bij het CAP. Deze kijkstage duurde een 10-tal weken en werd positief afgerond.

3. CAP binnen de verschillende gevangenissen

Een Centraal aanmeldpunt voor druggebruikers is contractueel voorzien in de volgende gevangenissen (14): Brugge, Ieper, Gent, Oudenaarde, Antwerpen, Dendermonde, Leuven-centraal, Leuven-hulp, Mechelen, Hasselt, Merksplas, Wortel, Hoogstraten en Turnhout.

In de gevangenissen van Beveren, Ruiselede en Tongeren bestaat tot op heden geen CAP. Deze gevangenissen zijn vragende partij om ook op het CAP beroep te kunnen doen. Binnen de huidige personeelsbezetting van het CAP, is dit momenteel niet mogelijk.

Sinds 2012 gaan gedetineerden met een verslavingsproblematiek van de gevangenis van Tilburg, op transfer naar de gevangenis van Wortel, indien zij een gesprek met het CAP willen.

4. Samenwerkingsverbanden

Het CAP heeft als taak om de contacten met de verschillende centra binnen de drughulpverlening verder uit te breiden en op die manier de brug tussen de gevangenis en de drughulpverlening te maken.

Ook op dat vlak zijn een aantal overlegmomenten doorgegaan in 2013, een overzicht:

Organisatie	Overleg is doorgegaan op
JWW/PSD gevangenissen Kempen	15.01.13
Bezoek 'De Moester'	17.01.13
Free Clinic	15.03.13
Vzw Touché	18.03.13
CGG's Oost Vlaanderen	25.03.13
MSOC Kempen	11.04.13
Broeders Alexianen te Boechout	26.04.13
Adic – OP en BP	21.05.13
Sint Amadeus te Mortsel, afdeling 'de knoop'	23.05.13
Psygroep	21.06.13
DC De Sleutel-A'pen	30.09.13
Overleg SURB – A'pen	01.10.13
JWW/PSD gevangenis A'pen	04.10.13
Sint Jan Eeklo	08.10.13
MSOC Oostende	10.10.13
Welzijnsbeurs gevangenis Ruiselede	06.11.13
Overleg 'geblokkeerde casussen'	Om de 4 maanden
Cliëntoverleg - Gent	Om de 3 weken
Stuurgroep LIZOM	Om de 4 maanden

5. Cijfergegevens – jaar 2013

5.1 Aantallen

In 2013 was het CAP werkzaam in 15 verschillende gevangenissen. Gedurende het werkjaar 2013 kreeg het CAP in het totaal 1242 aanvragen voor een gesprek, en zag het CAP hiervan 955 cliënten. Dit leidde in het totaal tot 1608 persoonlijke gesprekken. Het feit dat niet alle cliënten worden gezien komt omdat sommige gedetineerden, meestal in voorhechtenis, slechts kort in de gevangenis verblijven.

	Totaal aantal aanmeldingen	Totaal aantal geziene cliënten	Transfer, vrijgegaan, ... vooraleer gezien	Totaal aantal gesprekken	Op de wachtlijst op 31.12.13
Antwerpen	141	88	41	147	12
Brugge	224	172	44	280	8
Dendermonde	102	67	30	124	5
Ieper	46	42	4	69	
Gent	148	98	39	156	11
Hasselt	151	139	10	239	2
Hoogstraten	46	36	2	61	8
Leuven hulp	37	34	3	86	
Leuven centraal	9	8	1	20	
Mechelen	38	33	4	58	1
Merkspas	84	56	18	85	10
Oudenaarde	50	44	4	59	2
Tilburg	43	43		50	
Turnhout	55	43	11	82	1
Wortel	68	52	10	92	6
Totaal	1242	955	221	1608	66

5.2 Geslacht

6,3 % van de cliënten die gezien werden op het CAP zijn vrouwen. Het feit dat minder vrouwen op het CAP gezien worden, heeft enerzijds te maken met het feit dat er ook één tiende minder vrouwen in detentie verblijven (Todts et al, 2008), maar ook dat er heel wat minder vrouwen in vergelijking met mannen kiezen om in de hulpverlening te stappen (Casselmann en Kinable, 2007).

Totaal geziene cliënten	Mannen	Vrouwen
955	895	60
100	93,7 %	6,3 %

5.3 Hoofdproduct

De grootste groep cliënten die we op het CAP bereiken zijn de heroïnegebruikers, het gaat over 28 % van de cliënten. De amfetaminegebruikers (18,4 %) vormen de tweede grootste groep.

	Aantal	%
Alcohol	164	17,2 %
Amfetamines	181	19 %

Cocaïne	116	12,1 %
Medicatie	29	3 %
Cannabis	144	15,1 %
GHB, XTC, LSD	27	2,8 %
Ketamine	1	0,1 %
Heroïne	199	20,8 %
Methadon	4	0,4 %
Gokken	2	0,2 %
Polydruggebruik	34	3,6 %
Geen	12	1,3 %
Combinatie heroïne/cocaïne	28	2,9 %
Onbekend	14	1,5 %
Totaal	955	100

5.4 Geografische herkomst

De grootste groep cliënten gezien op het CAP zijn van Belgische oorsprong (73,2 %). De tweede grootste groep zijn cliënten van Noord-Afrikaanse origine (13,3 %). Binnen de groep van mensen van Noord-Afrikaanse origine, komt de grootste groep uit Marokko.

<u>afkomst</u>	<u>Aantal</u>	<u>%</u>
België	699	73,2 %
Turkije	20	2,1 %
Noord-Afrika	127	13,3 %
Afrika	5	0,5 %
West-Europa	17	1,8 %
Oost-Europa	34	3,6 %
Zuid-Europa	18	1,9 %
Azië	4	0,4 %
Latijns Amerika	3	0,3 %
Onbekend	28	2,9 %
Totaal	955	100

5.5 Verwijzer

Cliënten komen hoofdzakelijk op eigen initiatief op het CAP terecht (40,9 %). 38,4 % neemt contact met het CAP via de psychosociale dienst van de gevangenis (PSD).

	<u>Aantal</u>	<u>%</u>
Eigen initiatief	391	40,9 %
PSD	367	38,4 %
JWW	93	9,7 %
Advocaat	57	6,0 %
Familie	4	0,4 %
Centra buiten de VVBV	1	0,1 %
Centra binnen de VVBV	16	1,7 %
Ander CAP	6	0,6 %
Andere	3	0,3 %
Onbekend	17	1,8 %
Totaal	955	100

5.6 Gerechtelijke situatie bij aanmelding

De grootste groep geziene cliënten, zijn mensen die in voorhechtenis zitten (VH) zitten (42,4 %). De tweede grootste groep cliënten zijn gedetineerden die veroordeeld zijn en een straf boven de 3 jaar kregen (in aanmerking VI, voorwaardelijke invrijheidstelling) (37,8 %).

	Aantal	%
VH	405	42,4 %
In aanmerking VLV	121	12,7 %
In aanmerking VI	361	37,8 %
Probatie, conditiebreuk	3	0,3 %
Geïnterneerd	34	3,6 %
TBR/TBS	3	0,3 %
Einde straf	17	1,8 %
Onbekend	11	1,2 %
Totaal	955	100

5.7 Afloop aanmeldingen

46,3 % (442) van de cliënten werd naar de hulpverlening doorverwezen.

	Aantal	%
Doorverwezen	442	46,3 %
Info, reeds HV aanwezig	40	4,2 %
Info, client neemt zelf contact op met HV na detentie	65	6,8 %
Info, straf nog niet definitief	41	4,3 %
Info, nog niet in de tijdsvoorwaarden	49	5,1 %
Info, geen hulpvraag	105	11 %
Info, geen primaire drugproblematiek	19	2 %
Info, geen drugprobleem	15	1,6 %
Info, kiest voor einde straf	6	0,6 %
Info, PSD-verslag afwachten	10	1 %
Info, zware effectieve straf gekregen	10	1 %
Info, illegaal	8	0,8 %
Transfer na gesprek	19	2 %
Weigert na eerste gesprek	3	0,3 %
Afgehaakt na gesprek	15	1,6 %
Vrijgegaan na gesprek	29	3 %
Terugverwezen PSD	32	3,4 %
Terugverwezen JWW	8	0,8 %
Terugverwezen DBK	6	0,6 %
B-leave	3	0,3 %
Knelpunt dossier	8	0,8 %
Lopende	22	2,3 %
Totaal	955	100

5.7 behandelvormen waar de cliënten worden naar doorverwezen

Met 74,2 % (328) van de cliënten wordt een ambulante traject uitgewerkt, met 25,8% (114) een residentieel traject.

	Aantal	%
MSOC	92	20,8 %
Ambulant	154	34,8 %
CGG	55	12,4 %
Dagwerking		
Ontwenningprogramma	58	13,1 %
Kortdurend programma	3	0,7 %
TG	8	1,8 %
Psychiatrie	45	10,2 %
Huisarts	10	2,3 %
Andere	17	3,8 %
Totaal	442	100

6. Cijfergegevens – Aanmeldingen 2011, 2012 en 2013: een vergelijking

	Totaal aantal aanmeldingen	Totaal aantal geziene cliënten	Transfer, vrijgegaan, ... vooraleer gezien	Totaal aantal gesprekken	Op de wachlijst op 31.12.11
Totaal 2011	1216	819	208	1473	189
Totaal 2012	1427	1096	250	1967	81
Totaal 2013	1242	955	221	1608	66

Volgens bovenstaande tabel zouden er in 2013, 359 gesprekken minder gebeurd zijn in vergelijking met 2012. Dit cijfer geeft echter een vertekend beeld, gezien we rekening moeten houden met onderstaande tabel. Verschillende cliënten die in 2011 of in 2012 op het CAP aangemeld werden, verbleven in 2013 nog steeds in de gevangenis. Ook met deze cliënten gebeurden vaak nog één of meerdere gesprekken, wanneer we deze gesprekken meetellen dan komen we op een totaal aantal gesprekken in 2013: 2012. Een overzicht van deze gesprekken vinden we in onderstaande tabel.

7. Cijfergegevens – cliënten aangemeld 2011/2012, gezien in 2013

	Aantal gesprekken			Totaal aantal gesprekken in 2013
	2011	2012	2013	
Antwerpen		6(5)	147(88)	153
Brugge	15(7)	51(29)	280(172)	346
Dendermonde	1(1)	37(18)	124(67)	162
Ieper		5(4)	69(42)	74
Gent		31(18)	156(98)	187
Hasselt	13(3)	42(24)	239(139)	294
Hoogstraten		35(18)	61(36)	96
Leuven hulp		18(6)	86(34)	104
Leuven centraal	5(2)	21(6)	20(8)	46

Mechelen		4(3)	58(33)	62
Merkspas		40(23)	85(56)	125
Oudenaarde		19(8)	59(44)	78
Tilburg			50(43)	50
Turnhout		11(7)	82(43)	93
Wortel	4(1)	46(18)	92(52)	142
Totaal	38(14)	366(187)	1608(955)	2012

Jaartal is het jaar waarin de cliënt werd aangemeld, maar in 2013 nog steeds verblijvend in de desbetreffende gevangenis
... Cijfer voor de haakjes is het aantal gesprekken dat effectief nog met de verschillende cliënten in 2013 gebeurden
(..) Het cijfer tussen haakjes is het aantal effectieve cliënten met wie de gesprekken gebeurden

8. Cijfergegevens – cliënten aangemeld 2011/2012, gezien en doorverwezen in 2013

	Aantal doorverwijzingen			Totaal aantal doorverwijzingen in 2013
	2011	2012	2013	
Antwerpen		1(5)	26(88)	27
Brugge	4(7)	11(29)	84(172)	99
Dendermonde	1(1)	7(18)	36(67)	44
Ieper		2(4)	19(42)	22
Gent		7(18)	36(98)	43
Hasselt	3(3)	13(24)	83(139)	99
Hoogstraten		9(18)	15(36)	24
Leuven hulp		5(6)	22(34)	27
Leuven centraal	2(2)	3(6)	3(8)	8
Mechelen		2(3)	11(33)	13
Merkspas		9(23)	18(56)	27
Oudenaarde		3(8)	22(44)	25
Tilburg			27(43)	27
Turnhout		4(7)	10(43)	14
Wortel	0(1)	11(18)	30(52)	41
Totaal	10(14)	87(187)	442(955)	540

Jaartal is het jaar waarin de cliënt werd aangemeld, maar in 2013 nog steeds verblijvend in de desbetreffende gevangenis
... Cijfer voor de haakjes is het aantal doorverwijzing dat effectief nog met de verschillende cliënten in 2013 gebeurden
(..) Het cijfer tussen haakjes is het aantal effectieve cliënten die nog in 2013 gezien werden

9. Rapportage naar de PSD

In samenspraak met de verschillende betrokkenen werd er vanaf de start van het CAP afgesproken hoe er wordt gerapporteerd in overeenstemming met het beroepsgeheim van de CAP medewerkers. Dit resulteert in een gestructureerd verslag. Van elke cliënt die door een CAP medewerker werd gezien is er een schriftelijke rapportage aan de Psychosociale dienst van de gevangenis overgemaakt.

10. Overleg justitie

- De verschillende CAP-intakers zijn aanwezig op de verschillende stuurgroepen drugs die op regelmatige tijdstippen georganiseerd worden binnen de gevangenis.
- Om de samenwerking met de psychosociale dienst van de gevangenis vlot te laten verlopen, wordt ook met deze mensen regelmatig overlegd.

11. Wachtlijst CAP

In het jaarverslag van 2011 maakten we de melding dat verschillende gevangenen te kampen hadden met een wachtlijst.

	Op de wachtlijst op 31.12.11	Op de wachtlijst op 31.12.12	Op de wachtlijst op 31.12.13
Antwerpen	27	10	12
Brugge	31	16	8
Dendermonde	5	5	5
Ieper		2	
Gent	7	3	11
Hasselt	39	6	2
Hoogstraten	15	6	8
Leuven hulp			
Leuven centraal			
Mechelen	3	1	1
Merksplas	32	11	10
Oudenaarde	2	11	2
Tilburg	20		
Turnhout	3	3	1
Wortel	5	7	6
Totaal	189	81	66

Met het CAP proberen we de wachtlijsten zo beperkt mogelijk te houden, de volgende acties werden hiervoor ondernomen:

- Er werd samen gezeten met PSD en JWW om de doorverwijzingen zo gericht mogelijk te laten verlopen.
- Er werden extra uren gepresteerd in de gevangenis van Hasselt en Merksplas.
- Er gebeurden een aantal verschuivingen in de uren van de CAP-permanenties. Het aantal CAP-uren in de gevangenis van Oudenaarde en Gent werden wat teruggeschroefd. De uren die hierdoor vrij kwamen werden ingezet in de gevangenis van Wortel, Tilburg en bij de langgestrafte mannen in de gevangenis van Brugge.

Het CAP nam ook nog extra maatregelen. De belangrijkste reden waarom de wachtlijsten momenteel tot een minimum gereduceerd zijn, zijn de samenwerkingsafspraken met een aantal van de gespecialiseerde centra voor drugverslaafden. Met verschillende organisaties is de afspraak gemaakt dat cliënten niet meer door het CAP gezien worden, maar rechtstreeks door de organisatie worden opgevolgd. Deze regel is geldig wanneer de cliënten reeds in behandeling waren bij een centrum op het moment van opsluiting én wanneer de cliënten de duidelijke keuze maken om verder in het desbetreffende centrum hun behandeling te volgen. Deze eerste screening gebeurt dan door PSD of JWW.

Deze laatste maatregel is echter een 'artificiële' oplossing voor het probleem met de wachtlijsten. De VVBV heeft zich akkoord verklaard om dit tijdelijk te doen, het is geen definitieve oplossing.

12. Knelpunten

Naast het probleem van de wachtlijsten op zich zien we ook dat het CAP hierdoor soms aan kwaliteit moet inboeten. Het CAP heeft 3 duidelijke doelstellingen. Omwille van de

overbevraging merken we dat het CAP zich vaak beperkt tot het invullen van de 3de doelstelling, namelijk het doorverwijzen van gedetineerden naar de drughulpverlening. Het lijkt ons echter minstens even belangrijk om verslaafde gedetineerden voldoende te kunnen informeren over de bestaande drughulpverlening en hen te motiveren tot eventuele verandering.

Het CAP wordt ook vaak geconfronteerd met een gedetineerden die naast een drugprobleem, ook andere problemen hebben. Hierbij vermelden we de gedetineerden met een verslavingsproblematiek én bijvoorbeeld beperkte intellectuele mogelijkheden, of gedetineerden met een verhoogde schaal van psychopathie, of cliënten die de taal niet machtig zijn. Allemaal aspecten die het bemoeilijken om het bestpassende traject uit te werken.

Subsidiëringsproblemen van de doorverwijzende instanties en het niet opnemen van bepaalde problematieken of bepaalde justitiële statuten (bijvoorbeeld: ET, elektronisch toezicht) bemoeilijken de job van een CAP-intaker.

Ook de samenwerking met justitie wordt soms als een probleem ervaren. Hierin willen we de volgende knelpunten vermelden:

-De CAP-medewerkers verliezen vaak veel kostbare tijd omwille van de bestaande gevangenisstructuur (appèl, de wandeling,...). Allemaal momenten waarin geen cliënten gezien kunnen worden.

-De gerechtelijke instanties verwachten vaak ook dat het CAP een adviserende functie zou vervullen. Het CAP kiest er bewust voor om eerder met een 'suggestie' te werken om op die manier de vertrouwensrelatie met de gedetineerde cliënt te kunnen behouden en te werken naar een voorstel waar de cliënt volledig kan achterstaan. Een behandelvorm opleggen aan de gedetineerde is over het algemeen contraproductief.

-Het is soms ook erg moeilijk om de hulpverlening perfect te laten aansluiten met het moment van de invrijheidsstelling.

-Keuze en/of motivatie van de cliënt is niet altijd in overeenstemming met de verwachtingen van justitie.

13. Kwalitatieve evaluatie van het CAP

Eén maal per maand zitten de verschillende CAP-intakers samen om het project inhoudelijk te evalueren en waar nodig aanpassingen te verwezenlijken. Er wordt ook voldoende tijd uitgetrokken om casussen te bespreken. Het is de bedoeling dat de verschillende intakers de verschillende drughulpverleningscentra leren kennen en de samenwerking hiermee verder uitbouwen.

14. Opleidingen en meedraaidagen gevolgd door de CAP-intakers

Intaker	Gevolgde opleiding/meedraaidagen
Kaat Vanthuyne	Postgraduaat: 'coaching, supervisie en teambegeleiding' – 2 jarige opleiding
	Opstart intervisie bij Leen Veldeman
Charlotte Vantomme	6-daagse opleiding: 'zelfzorg voor welzijnswerkers'
Matthias Mortier	3-daagse opleiding: 'intake voor hulpverleners' – Hoschool Gent
	20.09.13 – 'Interactie met gedetineerden' – WEVO
Fien Dedeken	19.09.13 – Clustering 'psychosenzorg'

	20.09.13 – 'Interactie met gedetineerden' – WEVO
	20.12.13 – Studiedag: 'werken achter de muren'
Kris Baerts	20.09.13 – 'Interactie met gedetineerden' – WEVO
	25.10.13 – 'Inspiratiedag: een eerste gesprek is meer dan een intake' – Interactieacademie
	05.12.13 – 'Inspiratiedag: uitsluiting' – Interactieacademie
Marjan Dockx	20.09.13 – 'Interactie met gedetineerden' – WEVO

Kaat Vanthuyne, Coördinator CAP